

Els reculls són novel·les

El *Diccionari de la literatura catalana* diu de Joan Agut (Barcelona, 1934) que “el seu debut literari va ser amb el recull de contes *El dia que es va cremar el Liceu* (1995), al qual seguiren, entre d’altres, *La mirada del cec* (2000), *Gombó i míster Belvedere* (2001)...” i sis títols més. El lector es pensarà que es tracta de vuit reculls de contes, però no: són vuit novel·les.

Misteris maçònics

Simonini, protagonista d’*El cementiri de Praga*, anima Léo Taxil a escriure contra la maçoneria i li promet que el posarà en contacte amb els que saben més que ell “de drets maçònics”, llegim a la traducció que Random House Mondadori ha encarregat a Carme Arenas. De drets maçònics? Quins són els “drets maçònics”? Umberto Eco no pot pas haver escrit això. En realitat escriu “misteri massonici”, és a dir, “misteris maçònics”.

Català trossejat

El Centre d’Història Contemporània de Catalunya, el Departament de Vicepresidència de la Generalitat de Catalunya, Cossetània Edicions i la Universitat Autònoma de Barcelona, a través del professor Josep M. Figueres i les seves deixebles, Alba Díaz i Helena Ledesma, llicenciades en periodisme, han aplegat els seus diners, esforços, i temps per a incorporar el sentit del mot castellà *pedazo* al mot *pedaç*. Al llibre *Cartes de condemnats a mort pel franquistes*, llegim, primer: “Aquest és un projecte que porta un *pedaç* de cadascuna de nosaltres.” I més endavant, parlant de cadàvers: “els ratolins anaven agafant-ne *pedaços*”.

Ferreria sense art ni ofici

El DIEC2 continua ignorant que el mot *ferreria* no fa referència només a l’obra-dor. Així com *fusteria* és l’art i ofici del fuster, *ferreria* és l’art i l’ofici del ferrer, diu l’Alcover-Moll.

Primera traducció al català de la ‘Disputa entre la fe i l’enteniment’, obra llatina de Ramon Llull

La *Disputatio fidel et intellectus*, obra escrita per Ramon Llull a la catalana Montpeller de l’any 1303, s’ha incorporat a la col·lecció “Traducció de l’obra llatina de Ramon Llull”, coeditada entre Brepols Publishers de Bèlgica, Obrador Edendum de Santa Coloma de Queralt i la Universitat Rovira i Virgili de Tarragona, amb el títol *Disputa entre la fe i l’enteniment*. L’edició i traducció és de Josep Batalla i Alexander Fidora. A l’estudi introductor, els dos filòlegs recorden les dificultats que la relació lul·liana entre la fe i la raó, present a molts llibres seus, va tenir amb la Inquisició.

La *Disputa* és un diàleg literari entre dues figures al·legòriques, la Fe, sempre cautelosa i circumspecta, i el seu germà l’Enteniment, molt més adelerat i agosarat. Tots dos, amb arguments i contraarguments, debaten si els articles bàsics de la fe cristiana, com la Trinitat, l’encarnació, la creació a partir del no-res i la resurrecció dels cossos són demostrables per raons innegables. La resposta de Llull és afirmativa: la raó, entesa com a principi dinàmic, pot arribar a un coneixement estructural de la fe, que fins i tot abasta els seus misteris més pregonos.

Llull vol adequar les demostracions artístiques a la teologia, als misteris de la fe. Tota la seva obra filosòfico-teològica és un diàleg constant entre la fe i la raó, és a dir, “la convicció que la fe i la raó no són formes de coneixement estancades, ans es troben intrínsecament relacionades”, escriuen Batalla i Fidora. Per a Llull, no hi ha, afegeixen, enteniment sense fe, però alhora és l’enteniment que sosté la fe en tot moment, com l’aigua sosté l’oli.

Nicolau Emeric, inquisidor general de la Corona d’Aragó, va iniciar una campanya antilul·lista i a partir del 1372 va perseguir els lul·listes, acusats d’heterodòxia en l’ús de la raó. La campanya va fructificar en butlles papals, amb la condemna de vint llibres de Llull i la declaració d’herètiques de 200 tesis lul·lianes. El 1386, un altre inquisidor, Bernat Ermengol, va presidir, a petició de la cúria romana, una comissió de teò-

Ramon Llull va escriure moltes obres a Montpeller, ciutat on van néixer Jaume I i Jaume II de Mallorca.

legs que examinà i recusà algunes de les acusacions d’Eimeric, basant-se, entre més textos de Llull, en fragments de la *Disputa entre la fe i l’enteniment*. Però el cop d’Eimeric havia estat molt dur per als lul·listes medievals i per als segles posteriors. El debat sobre l’ortodòxia resultà nefast per al lul·lisme, més pel descrèdit que no per les condemnes. Al contrari, el caràcter excèntric del pensament de Llull amb relació a la lògica aristotèlica fou ben acollida pels cercles renaixentistes proclius a les doctrines esotèriques, especialment l’alquímia i la càbala cristiana.

Josep Batalla i Alexander Fidora recorden que Llull es presenta com un laic sense formació escolàstica, sense formació universitària, i que els seus escrits s’acosten, s’avancen, fet i fet, al gènere assagístic i la literatura d’idees. Tampoc no es pot parlar en el seu cas d’escolàstica popular, o deixatada, perquè era una cosa diferent. Llull se sentia lliure d’exemplificar poèticament les seves idees, i pensà i escriví sempre amb la llibertat d’un laic, consideren els editors de l’obra.

Lluís Bonada